

Luistervaardigheid bij analfabete anderstaligen

1 mei 1993

Auteur: Veerle Ernalsteen

Volume: 22

Nummer: 5

Pagina's: 79-84

Documenten

- [vonk_jrg22_080.pdf](#)

luistervaardigheid bij analfabete anderstaligen veerle ernalsteen de deelnemers in de groepen voor wie volgende werkvormen bedoeld zijn zijn analfabeet en voornamelijk beginnende taalleurders vergelijk niveau 1 en 2 uit doelen nederlands als tweede taal de groepen zijn wat geslacht en nationaliteit betreft zowel gemengd als homogeen bij voorbeeld marokkaanse en turkse vrou wengroepen luistervaardigheid is enerzijds een middel om taalvaardigheid te ver hogen en anderzijds een doel op zich luistervaardigheid als ving wijzen op het soort woordenschat dat eerst verworven wordt zo worden inhouds middel om taalvaardig woorden eerder gehoord en begrepen dan heid te verhogen functiewoorden een zin als ik heb pijn aan min voet wordt door beginnende taalleer e receptieve taalvaardigheid ders verstaan en gereproduceerd als ikke wordt binnen het eerste taal pijn voe t de woorden met een meer ab verwenringsproces beschouwd stracte betekenis zijn weggevallen heb aan als een eerste fase die vooraf en mijn gaat aan het zelf produceren van ook woorden aan het begin en op het taal naar analogie is deze fase op z n einde van een pauze of zin worden eerder minst een zeer belangrijke basis te noe gehoord en dus eerder verworven men voortweede taalverwerving tenslotte vallen ook die woorden waar de in de moedertaal blijft ook bij volwassen klemtoon op ligt beter op een voorbeeld taalgebruikers de passieve of receptieve om de laatste twee inzichten te illustreren taalkennis en vaardigheid groter dan de in een zin als ik ga naar school vallen ga en actieve of produktieve we kunnen veel naar weg immers ik en school staan meer woorden verstaan dan dat we er zelf respectievelijk aan het begin en het einde actief gebruiken tijdens spreken en schrij van een zin en krijgen in de meeste geval ven len de klemtoon het zijn trouwens ook de bij het oefenen en het gebruiken van luister woorden die de hoofdbetekenis van de zin vaardigheid is dit dus reeds een eerste dragen inzicht uit de eerste taalverwerving waar mee we rekening moeten houden bij het aanspreken van de luistervaardigheid bij aanbevelingen tweede taalleurders receptie gaat voor op produktie deze inzichten leiden tot een aantal logi sche en voor de hand liggende aanbevelin andere inzichten uit de eerste taalverwer gen mei juni 1993 nummer 5 22e jaar-

gang van receptie komt voor produktie held total physical response tpr cursisten wijzen prenten aan trekken cirkels men begint met het aanleren van rond prenten nummeren prenten leggen inhoudswoorden prenten in volgorde rubriceren doen mat deze werkwijze sluit aan bij het natuurlijke ching oefeningen beantwoorden goed fout verloop van het leerproces en de ervarings vragen al dan niet met een scoreformulier wereld van de cursisten deze concrete lossen multiple choice vragen op beelden woorden vormen verder ook de basis waar verhalende teksten uit aan functiewoorden kunnen worden gehecht het aanbrenge van deze functio luisteren staat nooit helemaal los van vele woorden of woordengroepen bijvoorbeeld taal re produktie beeld taalhandelingen in de vorm van vaste zeker niet als men ervoor kiest om bij formules voorzetsels modale hulpwerk beginnende cursisten met een lage scho woorden e a vormt echter een actief lingsgraad te werken met vaste te reprodu bestanddeel van de lessen actief in die zin ceren formules deze cursisten beschikken dat de docent een meerwaarde kan bieden doorgaans immers over weinig taalinzicht aan het taalverwervingsproces door net daarom vinden we het belangrijk om een deze taal aan te bieden waarvoor cursisten waaier van formules aan te bieden die in anders pas later klaar zouden zijn om ze te bepaalde situaties kunnen worden toege kunnen horen dit kan uiteraard pas na een past oh ja hier aan het groentenkraam voldoende groot aanbod aan concreet past hebtu en daarnet toen ik naar de materiaal om mee te werken en een mini dokter belde moest ik ikwilgraageenaf male garantie van een natuurlijk verloop van spraak gebruiken de taalverwerving het is niet de bedoeling na een reeks oefeningen handelend luiste om cursisten te forceren maar integendeel ren naar vooral taalhandelingen ligt de hen voldoende vertrouwen en basis te reproductie van die taal trouwens zo voor geven om de tweede taal aan te leren door de hand on voor het grijpen het actief begeleiden van het leerproces door een docent kan gij suiker echter sneller wil jij suiker worden lesopbouw de lesgever past zijn haar spreekstijl voor de opbouw van lessen die een beroep aan doen op luistervaardigheid wordt nu een trager praten met korte enkelvoudige zin fasering gegeven deze fasen zijn niet nen leidt tot een hoger aantal pauzes steeds strikt te volgen afhankelijk van het hierdoor krijgen cursisten immers meer niveau van de groep wat taalvaardigheid in kansen om zoveel mogelijk te horen en te het nederlands maar ook wat leertempo beluisteren betreft en het behandelde ervaringsdomein vallen sommige fasen weg krijgen ze min der nadruk of een andere volgorde in een andere belangrijke principes les kunnen zich ook verschillende fasen voordoen voor verschillende ervaringsdo hiernaast hanteren we ook nog twee ande meinen thema s bijvoorbeeld de docent re belangrijke principes binnen het werken biedt nieuwe woordenschat aan over voe aan de luistervaardigheid ding terwijl de cursisten reeds enkele taal handelingen kunnen reproduceren i v m luisteren gaat steeds samen met doen kleding en eenvoudige instructies bij de dit komt tot uiting in verschillende werkvor arts kunnen verstaan en uitvoeren dit alles men die een beroep doen op luistenraardig kan aan bod komen in eenzelfde les 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993 1 het aanbieden van woorden fn de voorbereiding voor een rami spel dit vorm van voorwerpen of foto s wordt een vast onderdeel van een aantal lessen om de nieuwe woordenschat in te ook hier staat luisteren en doen manipu oefenen de cursisten ko-

men de klas binnen van de receptief te verwerven woorden en nemen drie voorwerpen uit de schat voorop en wordt een stuk gewerkt alsof er wordt een ronde gehouden aan uitspraak van de te verwerven woorden die hebt u ja ik heb of nee ik in deze beginfase worden dagelijks voor heb geen eerst alleen receptief maar werpen instructietaal voorzetsels kleuren later reproduceren de cursisten de volle en dergelijke inge oefend ze vormen de dige zin als cursisten deze zinnen goed basis voor de volgende lessen kennen spelen ze rami ook meer abstracte begrippen kunnen op deze manier worden geoefend een voor huiswerk cassettes beeld hiervan is het aanbrengen van de dagen van de week door het ophangen van allerlei luister materiaal op cassette waar een tijdslijn in de klas waarbij dagen geassocieerd bij de cursisten gericht op zoek moeten gedaan worden met vaste activiteiten uitgegaan naar bepaalde woorden op een voerd door de cursisten of de docent prent maandag julie komen naar school dinsdag ik werk op bureau woensdag de kinderen wat past niet in de rij gaan s middags niet naar school wordt een concretisering gemaakt van niet letterlijk geef door de cursisten zitten op een rij te manipuleren begrippen maar door het of in een kring de docent geeft een voor creëren van een context en daarbinnen refereer werp aan de eerste cursist en benoemt rentiepunten kunnen deze zaken ook echt het de cursist geeft het voorwerp aan aangeraakt worden en kunnen cursisten zijn buur en benoemt op zijn beurt de maandag als het ware in de hoek van de tweede cursist doet hetzelfde bij de kamer gaan leggen een prent waarop een derde cursist enzovoort als een voor familie naar t v zit te kijken heeft dan voor werp voorbij de derde cursist is geko iedereen in de klas helemaal niets meer te men geeft de docent een ander voor maken met de afgebeelde activiteit maar is werp aan de eerste cursisten hetzelfde gewoon synoniem voor zaterdag cursisten proces herhaalt zich als alle voorwerpen kunnen verder ook vandaag en morgen aan doorgegeven zijn dan haalt de docent de wijzen en na uitbreiding van de tijdslijn ook voorwerpen op bij de laatste cursist tijdstippen als vorige week zaterdag deze cursist herhaalt nogmaals alle namen werkvormen in deze fase zijn o a dit wordt een leuk spel als af en toe onverwachte dingen worden doorgegeven total physical response tpr in combinatie zoals een stoel een deur een zware natie met instructies voorzetsels plaat en grote spiegel de cursisten kunnen zelf sen ook dingen aanbrengen uit de klas verwarring zaaien aanbieden van een memory aantal foto s per reeks 5 a 6 nieuwe en bekende door elkaar in een hoog tempo rami de cursisten zoeken 2 dezelfde de docent toont de kaarten en benoemt kaarten bij elkaar door ze aan elkaar te met nadrukkelijke overtuiging fout de vragen heb jij ja ik heb a u b cursisten reageren ja nee of geven de nee ik heb geen goede naam mei juni 1993 nummer 5 22e jaargang 1 2 zinnen 3 meervoudige opdrachten ook trainen van het geheugen bekende en nieuwe woorden worden gecombineerd in een vaste structuur tpr er worden minimum twee opdrachten onderwerp werkwoord lijdend voorwerp ten tegelijk opgegeven en of voorzetsel bepaling mogelijke werk vormen zijn receptieve verwerkingsoefeningen trek een cirkel rond schrijf een 1 bij tpr om de betekenis van de handelingen aan te brengen varieert de docent eerst de voorwerpen waarmee een werk 4 taalhandelingen woord moet worden uitgevoerd daarna moet een cursist verschillende handelingen taalhandelingen worden steeds aangeboden uitvoeren met

eenzelfde voorwerp den en ingeoeffend binnen de context waar op deze manier worden combinaties van in ze gebruikt moeten worden de beteke alle delen van de zin geoeffend hier ligt nis van de taaluiting wordt geduid van ook een onmiddellijk verband met repro receptie gaan we hierbij over tot reproductie duktie de docent geeft een opdracht die van de formule voldoet aan de bovenstaande structuur de taalfuncties worden door de docent de cursist voert tit de docent vraagt tij geselecteerd op verschillende gronden dens de uitvoering wat doe de cursist welke situatie wat moet receptief en wat reproduceert maar zet er ik voor produktief gekend 4n welke formule hoe aanbrengen in een context hoe voorstellen de cursisten manipuleren foto s deze op werkbladen foto s stellen nu geen woorden voor maar luistermateriaal op cassette alle taalhande volledige zinnen voorwaarde hiervoor is lingen worden uit elkaar getrokken en apart dat bij elke foto een vaste zin hoort om te ingeoeffend vanuit het idee oefenen van werken aan herkenbaarheid van het taalhandelingen d m v photo cue cards materiaal werd er gezocht naar een receptieve tus senvorm daarna volgt reproductie van de goed fout vragen over prenten video s taalhandeling de luisteroefening wordt steeds visueel tpr voor de gehele groep de docent ondersteund en de cursisten voeren een deelt een aantal foto s uit en beschrijft zin opdracht uit luisteren en doen per zin een situatie de cursist met de bewuste foto reageert en hangt of legt een voorbeeld i v m kleding die bijvoorbeeld op de beschreven plaats cursisten moeten kunnen vragen naar het bij een klassikale samenstelling van die gewenste kledingstuk kan rk u helpen ja huiskamer ik zoek de betekenis van k zoek wordt aange huiswerk cassettes op deze cassettes bracht in de klas liggen verschillende kle worden de zinnen ingeoeffend die horen dingstukken verstopt de docent neemt een bij de foto s uit de les schrijf 1 bij het foto van een kledingstuk en kondigt aan ik meisje zit op de stoel zoek een jas de docent gaat op zoek in het lokaal daarna deelt de docent foto s uit van verschillende kledingstukken en geeft de opdracht zoek een trui de cursisten gaan de kledingstukken zoeken in de klas de betekenis wordt geduid aan de hand 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993 van een prent we zijn in een klerenwinkel 6 verhalende teksten de docent speelt de microdialoog daarna volgt een cassette waarop steeds dezelfde het oefenen van begrijpend luisteren is een microdialoog wordt herhaald met alleen noodzakelijke voorwaarde voor begrijpend variatie in het gezochte kledingstuk de cur lezen de teksten moeten afhankelijk van sisten duiden ondertussen de genoemde het niveau van de cursisten wat kledingstukken aan op hun werkblad nederlandse taalvaardigheid betreft vol kan ik u hepen ja ik mak een broek doen aan een aantal criteria eenvoudige kan ik u heten ja ik zoek een rok woordenschat korte enkelvoudige zinnen herkenbare situaties de opdrachten die horen bij het luisterma ook hier is steeds visuele ondersteuning teriaal zijn o a de cursisten wijzen prenten nodig en gaat het luisteren gepaard met aan trekken cirkels rond prenten numme een opdracht gericht zoeken naar bepaalde prenten leggen prenten in volgorde de informatie de vragen worden op voor rubriceren doen matching oefeningen hand door de docent gesteld prenten chronologisch ordenen zelf uitvoeren van een verhaal op cassette elke cursist krijgt 5 geïntegreerd geheel van taalhandelin een bepaalde rol gen in dialogen de apart ingeoeffende taalhandelingen wor 7 overdracht van het geleerde naar den samenge-

bracht in een dialoog tijdens andere domeinen het beluisteren van de dialoog op cassette voeren de cursisten een opdracht uit er wordt gewerkt aan de transfer van voor luisteren en doen er zijn verschillende denschat en taalhandelingen op verschillen opdrachten mogelijk aanduiden van de de domeinen en het onderling combineren gekochte benodigde artikelen plaatjes van taalhandelingen binnen nieuwe terreinen chronologisch ordenen rubriceren van bijvoorbeeld hebt u wordt in het begin prenten gebruikt als een vorm van instructie door de het probleem dat zich hier stelt is dat bij de docent later leren de cursisten die taalhan meeste bestaande dialogen de tekst en de deling zelf gebruiken in spelvorm zie rami visuele voorstellingen niet volledig overeen nog later wordt deze formule gebruikt om in komen sommige delen van de tekst wor voedingszaken te vragen of bepaalde pro den niet weergegeven en of het volume dukten voorhanden zijn tenslotte leren ax tekst dat bij elk plaatje hoort is niet steeds sisten die zin toepassen in een informele gelijk context namelijk om de docent om een pen of een werkblad te vragen naast het luisteren en verstaan van ver schillende taalhandelingen wordt er ook een ander voorbeeld is het leren combine gewerkt met tekstsoorten waarbij alle tevo ren van het aannemen van een aanbieding ren apart ingeoeffende instructies en taal on daarbij de eigen appreciatie uit te druk handelingen samen komen bijvoorbeeld bij ken wil jij koffie nee dank je ik drink niet de huisarts de instructies vormen samen graag koffie met een aantal taalhandelingen een geheel hier valt ook de verwevenheid van luister vaardigheid met spreekvaardigheid op de cursisten moeten als inleiding tot het gesprek toch minimum een klacht kunnen uiten mei juni 1993 nummer 5 22e jaargang vc het oefenen van de luister rokken meerkeuzevragen foto nummer 1 is dat 1 by at 2 zij zit of 3 gij zitten vaardigheid zelf deze studievaardigheden worden uiteraard niet alleen aangebracht om gericht luisteren luistervaardigheid is immers zowel een te oefenen maar ook om op velerlei manie middel om taalvaardigheid te verhogen als ren dezelfde leerstof in te oefenen en het een doel op zich vooral bij laaggeschoolde beschikbare materiaal gevarieerd te gebrui en zeker analfabete lesnemers moet men ken daarnaast blijft natuurlijk het hoofddoel rekening houden met een weinig nauwkeu van deze studievaardigheden de cursisten rig en analytisch luisteren dit oefenen van te leren om nauwkeurig en analytisch te de luistervaardigheid wordt gellustreerd luisteren en te denken wat toch belangrijk aan de hand van het verhogen van studie is om het latere leerproces te bevorderen vaardigheden bij laaggeschoolden en het receptief verwerven van betekenisonder veerla onalsfeen scheidendegrammatica centrum basiseducatie antwerpen vredestraat 93 een voorbeeld van betekenisonderschei 2600 berchem dende grammatica of anders gezegd vorm verschillen die betekenisverschil aanduiden zijn meervoudsvorming van substantieven bibliografie verkleinwoorden vervoeging van werkwoor den via tpr worden de betekenisverschil liesberg elly doelen voor len aangebracht daarna werken de cursis nederlands als tweede taal ten met prenten in paren tomaat tomaten hij eet gij eet zij eet zij eten van helvert korrie taalverwerving in nijmeegse werkgroep taaldidactiek met hetzelfde materiaal worden later ver taaldidactiek aan de basis schillende studievaardigheden aangebracht groningen wolters noordhoff 1992 of geoefend zoals schrijf 1 bij rok en 2 bij tuss door werken met het nieuwe leerplan

voor de derde graad focus op het literatuuronderwijs in september 1993 begint het eenheidstype ook in het vgd jaar van het secundair onderwijs vens de zomervakantie organiseert het werkverband voor taal en literatuuronderwijs van de kul een driedaagse bijscholing rond het nieuwe leerplan nederlands van het nvkso er is meer bepaald aandacht voor de literaire component literaire competentie literaire genres historische teksten lectuurbegeleiding literatuur en media opvoeringsanalyse van toneelteksten en literaire kritiek verder worden concrete hesmodenan voorgesteld voor de paktijk in de a b en c richtingen aso en tso de bijscholing vindt plaats van maandag 23 tot woensdag 25 augustus telkens van 9 00 tot 17 30 uur in het mgr sencie instituut eramusplein 2 te leuven de doelgroep bestaat uit leerkrachten van de derde graad secundair onderwijs belangstellende leerkrachten van andere graden en vakdidactici inlichtingen jan uyttendaele vwt erasmushuis wijde inkomststraat 21 3000 leuven tel 016 28 50 21 of til thuis 052 21 92 40 i v s h 2 5 6 v k l fi m xfi b 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993